

Quan derrotem l'autoritarisme, parlarem del nacionalisme

Hibai Arbide

Em resulta difícil escriure sobre Catalunya en aquests moments per dos motius. El primer, perquè entre tanta anàlisi, notícia i opinió, dubto que sigui massa interessant el que jo pugui aportar. Sense falsa modèstia, ho faig perquè m'ho ha demanat CRÍTIC, un mitjà que m'agrada molt en molts sentits. I perquè confio que plasmar les meves idees en paràgrafs -en comptes d'en tuits- m'ajudi a ordenar-les.

Però la principal raó de la meva dificultat és que, enfront de l'autoritarisme, els debats, matisos i les pegues passen a segon pla. Front l'ofensiva contra les llibertats de l'Estat Espanyol no hi caben equidistàncies ni posar-se de perfil; només cal defensar-les. Assumeixo, per tant, que el que exposaré no és urgent ni prioritari ... Per ara. **L'important en aquests moments és respondre a la raó d'Estat amb més democràcia.**

Fa tres setmanes, vaig escriure aquest tuit:

Amics indepes, us recordareu de no de ser nacionalistes quan Catalunya sigui independent, si us plau?

— · Hibai Arbide Aza · (@Hibai_) [October 4, 2017](#)

De les 116 respostes que va tenir, la majoria constaten una realitat que sol ser ignorada per part dels no independentistes: **hi ha molts 'indepes' que no són nacionalistes.**

Hi ha dues maneres radicalment diferents de defensar la independència: **l'aproximació xovinista o nacionalista i la sobiranista**, per anomenar-les d'alguna manera a efectes pràctics, encara que podria buscar altres substantius per dir-ho. La primera creu que Catalunya és una nació des d'abans que existís el concepte nació; que el poble català és capaç de fer coses extraordinàries que no estan a l'abast d'altres pobles; que Espanya ENS roba. La segona defensa que no hi ha resolució democràtica possible en el si de l'Estat espanyol i que les polítiques emancipadores són més factibles en un àmbit territorial més petit. De si el que afirma el sobiranisme és veritat o no debatrem un altre dia, avui m'interessa parlar d'un altre tema.

Hi ha dues maneres diferents de defensar la independència: la nacionalista i la sobiranista

El nacionalisme -qualsevol nacionalisme, no només el català- no és discutible. No apel·la a la racionalitat política sinó al sentiment de pertinença, de manera que, stricto sensu no hi ha res a debatre amb un nacionalista. Et sents orgullós d'haver nascut en un lloc determinat del planeta? És inútil discutir la resposta. Res més absurd que un nacionalista espanyol brandant la seva bandera per "convèncer" a un nacionalista català. Res més patètic que Vargas Llosa cridant "contra el nacionalisme" davant d'un milió de banderes nacionals. **El nacionalisme encega.**

Durant dècades, la relació entre el sobiranisme no nacionalista i el nacionalisme català no ha estat precisament amigable. El bloc nacionalista hegemònic era autonomista i s'ha convertit a l'independentisme a última hora. El Procés ha estat, entre altres coses, **una batalla interna entre nacionalistes i sobiranistes**. Una lluita per l'hegemonia dins de l'independentisme entre els que es conformaven amb gestos de reafirmació nacional i els que, per contra, exigien mecanismes concrets per exercir la sobirania -com un referèndum. **Aquesta baralla per l'hegemonia no està resolta**. Entre altres raons, perquè els camps no sempre estan clarament delimitats i en tots els partits de l'esquerra sobiranista podem trobar traces de tots dos discursos, de vegades barrejats.

Entre les forces que s'oposen a la independència de Catalunya també es dona aquesta diferència. N'hi ha que creuen que el millor per evitar la secessió de Catalunya és confeccionar banderes espanyoles més grans i els que defensen que per als habitants de Catalunya és més beneficiós seguir formant part d'Espanya. Però aquí el debat està clarament dominat pels primers, perquè a més de banderes més grans tenen a les seves mans el Tribunal Constitucional, l'exèrcit, les televisions i el Piolín.

Contra qui es dirigirà la frustració de molts independentistes si Catalunya no és independent?

El Procés ha estat una gegantina màquina de generar expectatives. Si les expectatives es compleixen, aviat estarem debatent la forma que ha d'adoptar la república catalana. Serà un nou test per saber si s'imposen les tesis nacionalistes o les que defensen la independència com a mitjà per aconseguir una societat millor. Per exemple, el moment de comprovar si l'eventual Constitució Catalana reconeix el dret a la ciutadania universal com l'equatoriana o si, per contra, considera que els drets reconeguts en ella només són per als nacionals, com l'espanyola.

Però em preocupa especialment què pot passar si no es compleixen les expectatives generades pel Procés. A Catalunya hi ha, com a mínim, dos milions de persones que senten un desinterès total per l'Estat espanyol. Això és irreparable a curt termini. Ni articles 155 de la Constitució espanyola ni avenços electorals poden modificar això. Gran part d'aquests dos milions creien -creuen- que és possible aconseguir la independència sense dolor, mitjançant grans manifestacions pacífiques. Subestimen la capacitat històrica de l'Estat espanyol per aixafar qualsevol reivindicació de l'única manera que sap fer. A sang i foc. La pregunta que em faig és **contra qui es dirigirà la frustració de molts independentistes si Catalunya no és independent**: ¿només contra el govern espanyol, o també contra els polítics independentistes que, als seus ulls, no han estat a l'altura i no han declarat la independència "quan podien"?

És possible que neixi a Catalunya un moviment d'extrema dreta?

Catalunya no és un territori aïllat. És un país inserit en les dinàmiques globals en les quals també hi ha Europa. Si mirem al nostre voltant, **constatarem que els moviments polítics que més creixen en el vell continent són els d'extrema dreta**. França, Alemanya, Àustria, Itàlia, Grècia, Suècia, Hongria, Holanda, Bèlgica, Eslovàquia, Txèquia, Polònia, Finlàndia, Noruega i Gran Bretanya tenen partits d'extrema dreta amb representació parlamentària. Espanya té el PP, recolzat pel PSOE i Ciutadans.

Es possible que neixi un moviment d'extrema dreta com a conseqüència de la desil·lusió

massiva?

Els trets comuns dels moviments neofeixistes europeus són el nacionalisme, el discurs antiestablishment i la islamofòbia. No són homogenis en absolut; alguns posen l'èmfasi en l'euroescepticisme, altres en el proteccionisme i molts són neoliberals. **El patriotisme, el discurs contra les elits polítiques i la xenofòbia, és el seu denominador comú.**

A hores d'ara, més d'una s'estarà preguntant què té a veure això amb Catalunya o si estic suggerint que el Procés té tints de neofeixisme. Per descomptat que no dic això. El que em pregunto és si, en el cas que no hi hagi independència, **és possible que a Catalunya neixi un moviment d'extrema dreta com a conseqüència de la frustració i la desil·lusió massiva.**

Ara per ara les bases del moviment independentista són favorables a la immigració -sempre que els migrants "s'integrin" - i progressistes, si ens atenim als discursos de les manifestacions dels últims 11 de setembre. És cert que no hi ha molta gent amb posicions d'extrema dreta catalanista. Ara per ara, **els grups organitzats d'extrema dreta catalanista són menys que residuals.**

Un debat més urgent: el nacionalisme espanyol, disposat a arrasar el que sigui en nom de la unitat nacional

Però no és menys cert que el discurs d'alguns dels tertulians i opinadors de premsa més coneguts del processisme -la "Caverneta Catalana", la podríem anomenar- encaixarien perfectament en formacions com a Alternativa per Alternative für Deutschland, la Lega o Sverigedemokraterna. **Creure que Catalunya està immunitzada contra l'extrema dreta és creure que Catalunya és millor que la resta de pobles d'Europa.** Jo no ho crec. Jo el que crec és que el feixisme -també en les seves formes modernes- només deté el seu avanç quan se'l combat d'arrel. És a dir, quan no se li dóna opció de créixer.

Com deia al principi, **aquest no és el debat més urgent ara.** Perquè ara tenim un altre nacionalisme -l'espanyol- disposat a arrasar el que sigui en nom de la unitat nacional. Primer cal resistir a aquest. Però després, parlem del nacionalisme català.

Hibai Arbide és periodista.